

Junis kommunrapport

Junis kunskapsdagar 2025

Mona Örjes

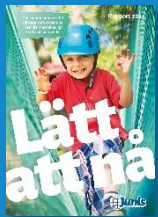

Om kommunernas stöd
till barn som växer upp
i familjer med skadligt
bruk och beroende

Rapport 2025

Lätt att nå

På Beroendecentrum
Stockholm förs barn på tal

”Nu finns barnen med”

Efter att under flera år envist påmint om barnperspektivet har det hänt något på Beroendecentrum Stockholm. Allt fler känner sig trygga med att uppmärksamma barnen.

På varje mottagning och avdelning inom Sveriges största beroendeklinik, Beroendecentrum Stockholm, ska det finnas ett särskilt barnombud som är barnens ambassadör.

– Men alla som möter vuxna patienter ska fråga: Finns det barn där du bor?, säger Anna-Carin Hultgren.

Frågor om barn finns med i journalmallar, och regionens vägledning, kunskapsunderlag och checklistor ger en grund för arbetet med att uppmärksamma barnen.

– Barnperspektivet märks genom allt, konstaterar Helena Sköld. Det är med på APT och kan dyka upp i fikaummet. Om svårigheten

att ta upp det med patienten, och hur man kan lyfta barnets perspektiv.

Fler ser barnen

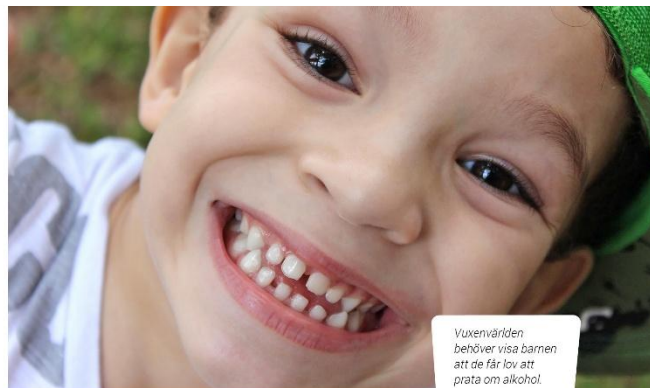
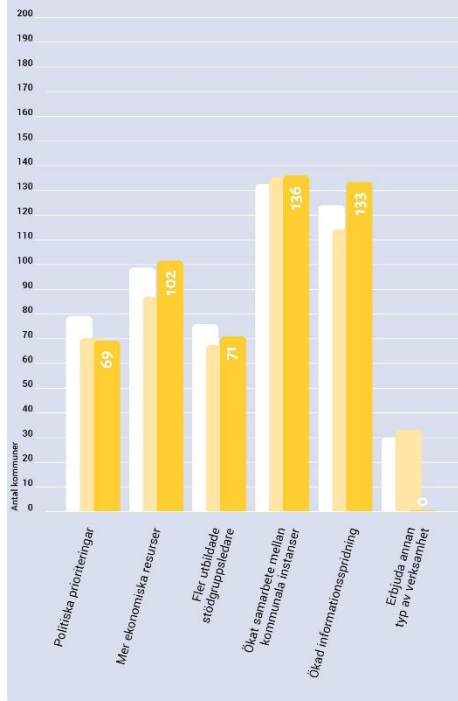
Anna-Carin Hultgren och Helena Sköld är så kallade barnsamordnare. Deras uppdrag är att utbilda och vägleda de 40 barnombuden och övrig personal inom Beroendecentrum Stockholm när det gäller frågor kring barn som närstående. Barnombuden var ett resultat av ett utvecklingsarbete som inleddes med en kartläggning 2012. Den visade bland annat på bristande kunskap om huruvida patienterna hade barn. Idag är det annorlunda – fler har på sig ”barnglasögonen”. ▶

DIAGRAM 3

Vilka åtgärder anser du är viktigast för att utveckla stödet till barn och unga i familjer med missbruksproblem?

Uppgifter gällande år:
2022 2023 2024

Vuxenvärlden behöver visa barnen att de får lov att prata om alkohol.

Diskussion

I detta avsnitt analyseras resultaten utifrån tidigare kunskap inom området. Först kommer dock en kort diskussion om hur enkätinsamlingen fungerade i år.

Diskussion om metod, svarsfrekvens och frågornas utformning

Med något undantag har alla kommuner som besvarat årets enkät valt att använda webbformuläret. I de flesta fall verkar svårigheter med att besvara enkäten vara kopplade till bristande underlag om verksamheten, snarare än tekniska problem.

Årets enkät har en svarsfrekvens på 69 procent, vilket är samma som förra året. Det är givetvis trist att vi, trots stora ansträngningar, inte fått fler svar men ett bortfall på 31 procent måste sägas vara acceptabelt för en enkätundersökning.

En potentiell anledning till att en del kommuner valt att inte svara, trots upp till fyra utskick och kontakt via mejl och telefon, kan vara att de helt enkelt inte har så mycket verksamhet att rapportera. Detta är förstås bekymmersamt. Det kan vara så att kommuner som bedriver mycket stödverksamhet känner sig mer motiverade att besvara enkäten, eftersom det är roligare att berätta om vad man har gjort istället för att berätta om något man inte har gjort. Att vi inte vet huruvida bortfallet är

Utsattheten

Utsattheten ökar riskerna för att barn ska hamna i fosterfamilj. Detta är en rapport från Emma Carroll som visar på de risker som utsatta barn står inför. Rapporten är baserad på data från Socialtjänsten i Jönköping och visar på de risker som utsatta barn står inför. Rapporten är baserad på data från Socialtjänsten i Jönköping och visar på de risker som utsatta barn står inför.

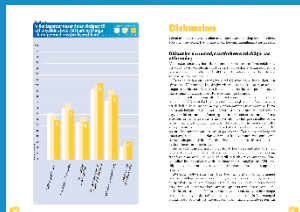
Kommun	Hänsen socialtjänsten inom av stödverksamhet för barn och unga i familjer med missbruk av alkohol?				Vilken typ av stödverksamhet erbjuds (i första hand) under året?				Uppgifter hur många barn har deltagit under året?			
	2022	2023	2024		2022	2023	2024		2022	2023	2024	
Norrköping kommun	Ja	Ja	Ej svar	Familjensatser	Stödcentral	Ej svar	Stödcentral	Ej svar	72	69	Ej svar	Ej svar
Söderåkra kommun	Ja	Ja	Ej svar	Stödcentral	Stödgrupp	Ej svar	Stödcentral	Ej svar	5	3	Ej svar	Ej svar
Morala kommun	Ja	Ja	Ja	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	30	7	14	14
Västervik kommun	Ja	Ja	Ja	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	2	5	5	5
Mjölby kommun	Ej svar	Ja	Ej svar	Familjensatser	Ej svar	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	10	Ej svar	4	25
Åreby kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Stödcentral	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	0	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Gnestorp kommun	Ja	Ej svar	Ja	Familjensatser	Ej svar	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	3	Ej svar	5	5
Mullsjö kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	5	3	10	10
Habo kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	3	3	8	8
Gislaveds kommun	Ej svar	Ja	Ja	Familjensatser	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Ej svar	Ej svar	10	10
Vaggeryds kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	20	20	20	20
Jönköpings kommun	Ja	Ja	Ej svar	Stödgrupp	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	10	10	30	Ej svar
Närshöj kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	—	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	50	—	4	4
Värmdö kommun	Ja	Ja	Ja	Stödcentral	Konstcentral	Konstcentral	Konstcentral	Konstcentral	8	—	5	5
Skärings kommun	Ej svar	Ja	Ej svar	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Ej svar	29	Ej svar	Ej svar
Värmdö kommun	Ja	Ja	Ja	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	Stödgrupp	20	10	20	20
Enköpings kommun	Ja	Ja	Ja	Stödcentral	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	5	Ej svar	25	25

JÖNKÖPINGS LÄN

Kommun	Hänsen socialtjänsten inom av stödverksamhet för barn och unga i familjer med missbruk av alkohol?				Vilken typ av stödverksamhet erbjuds (i första hand) under året?				Uppgifter hur många barn har deltagit under året?			
	2022	2023	2024		2022	2023	2024		2022	2023	2024	
Uppdala kommun	Ej svar	Ja	Nej	Ej svar	Stödcentral	—	Stödcentral	—	Ej svar	5	—	—
Lesbo kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	8	15	15	15
Tingsryds kommun	Ja	Ja	Ja	Stödcentral	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	7	4	8	8
Åreby kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Familjensatser	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	15	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Åreby kommun	Ej svar	Ja	Ja	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Ej svar	20	10	10
Mönsterås kommun	Ja	Ej svar	Ja	Familjensatser	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	3	Ej svar	7	7
Västervik kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	10	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Långby kommun	Ej svar	Ja	Ja	Familjensatser	—	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	4	12	3	3
Högbo kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Torsås kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	6	6	8	8
Mönsterås kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Härjedals kommun	Ja	Ej svar	Ej svar	Familjensatser	Ej svar	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	—	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Mönsterås kommun	Ja	Ja	Ja	Stödcentral	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	10	10	5	5
Emmaboda kommun	Ja	Ja	Ja	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	Stödcentral	5	4	7	7
Kalmar kommun	Ja	Ja	Ja	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	20	30	15	15
Närshöj kommun	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar	Ej svar
Oskarshamn kommun	Ja	Ej svar	Ja	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	Familjensatser	4	Ej svar	20	20

KRONBERGS LÄN

KALMAR LÄN

Litteratur

Om böckerna är slut på förlaget, kan de finnas på bibliotek, som e-bok eller ljudbok på digitala tjänster.

Fakta

Upptäckt och stöd: om barn till föräldrar med missbruksproblem
Karin Alexanderson, Elisabet Näsman, Studentlitteratur AB 2019

Familjer med missbruk – om glömda barn och glömda föräldrar
Anna-Bodil Bengtsson, Ingegerd Gavelin, Book in demand 2004

Lyssna på bamen
Barns funderingar kring vuxna och alkohol, Blå Bandet 2010

Du är en viktig vuxen i skolan / Du är en viktig vuxen i förskolan
Per Bøge & Jes Dige, svensk bearbetning Mia Berg och Monika Nyström, Randiga huset 2015

De glömda barnen
Margaret Cork, CAN 1984

Vara vettig vuxen
Elisabeth Hagborg, Sofie Ribbing, Gothia 2009

Barn i familjer med missbruksproblem
Frid A. Hansen (red), Studentlitteratur 1995

Flodhästen i vardagsrummet: om medberoende och om mötet med barnet inom oss
Tommy Hellsten, Verbum 1998

Du behövs som vuxen: en inspirerande bok för dina samtal med barn och unga
Petter Iwarsson, Gothia Fortbildning AB 2016

Barn vill berätta om vuxna vill lyssna
Children's program Sverige
Lars Lewerth, Helén Olsson 2021

Djävulsdansen – bli fri från medberoende
Ann Söderlund, Sanna Lundell, Bladh by Bladh 2015

Djävulsdansen – studiematerialet
Bygger på tv-serien, NBV 2016.
Finns att ladda ner på www.nbv.se

Kompisboken
Ungdomens Nykterhetsförbund 2022

Vuxna barn till alkoholister
Janet G Woltitz, Larson förlag 2002

När en förälder dricker för mycket
Med tillhörande studieplan
Helena Wannberg, Junis 2020
Kan laddas ner på www.junis.se

Skönlitteratur Vuxna

När kalla nätter plågar mig med minnen av hur det var
Jessica Andersson, Lena Katarina Swanberg, Albert Bonniers förlag 2009

Svinälängorna
Susanna Alakoski, Albert Bonniers förlag 2006

Häpas du trifs bra i fängelset
Susanna Alakoski, Albert Bonniers förlag 2010

April i anhörigsverige
Susanna Alakoski, Albert Bonniers förlag 2015

Kriget är slut
Morgan Ailing, Bokförlaget Forum 2010

Om någon vrålar i skogen
Malin Biller, Optimal Press 2010

Jag andas, alltså finns jag
Caroline Cederquist, Albert Bonniers förlag 2019

Vi har ju hemligheter i den här familjen
Therese Eriksson, Ponto Pocket 2011

Jag är Zlatan
Zlatan Ibrahimovic, David Lagerkrantz, Albert Bonniers förlag 2011

Jag blev frisk av kärlek
Cecilia Johansson, Vulkan förlag 2012

Satan från Borlänge
Anders Karlén och Miguel Guerrero, Bokförlaget Forum 2023

Bergsprängardottern som exploderade
Lo Kauppi, Norstedts 2007

Två vita dvärgar
Lo Kauppi, Leopard förlag 2021

Mig äger ingen
Åsa Linderborg, Atlas 2007

Jag äger min story
Henrietta Lysén, Visto förlag 2019

Tigerkakshjärta
Lina Nordquist
Romanus & Selling förlag 2024

Du satt på Karlavagnen
Caroline Nylander, Forum 2013

Glöm mig
Alex Schulman, Bookmark förlag 2016

Århundradets kärlekssaga
Märta Tikkanen, Schildts & Söderströms 2015

Kärleksbarnet
Hillevi Wahl, Norstedts 2007

9 röster från Vändpunkten
Ersta diakoni 2023

Skönlitteratur Barn/ ungdom/unga vuxna

Jag blundar tills jag finns
Marie Björk, Idus förlag 2014

Viktor
Katarina von Bredow
Natur & Kultur Allmänlitteratur 2019

Allt mod jag har
Lisa Broberg, Olik förlag 2019

Alkohol, alkorråål
Elisabeth Hagborg, Alfabet 1999

Gabriellas resa
Elisabeth Hagborg, Tove Hennik, Olik förlag 2009

Klara rädd för mamma med ryggsäcken
Eva Edberg, Idus förlag 2019

Vill inte gå hem
Therese Hercules, Hallgren & Björklund 2010

Ludde
Kostnadsfritt material inklusive lärarhandledning finns på junis.se/ludde, Junis 2019

Fredagsnys
Lina Jansson, Opal förlag 2021

Billie: Avgång 9:42 till nya livet
Sara Kadefors, Bonnier Carlsen 2016

När mamma har druckit vin lagar hon inte mat
Sara Lind, Förlagshuset Siljans
Måsar KB 2015

Ariel tjugofyra/sju
Håkan Lindquist, Opal förlag 2020

Kylskåpsbomba: en bok om att bo i ett familjehem
Lisbeth Pipping, Vulkan 2015

Joy till världen
Viveka Sjögren, Libris förlag 2010

Imorgon är allt som vanligt
Lina Stoltz, Rabén & Sjögren 2014

Hedda och Vera flyttar
Madelene Thiger, Idus Förlag 2023

Sara och den andra mamman
Olivia Trygg, Viktoria Olesen och Betty Regnström Larsson, Trygga Barnen 2011

Nollad
Malin Tyberg, Lilly förlag 2021

Liten
Stina Wirsén, Bonnier Carlsen 2015

Kungen av Upp och Nerlandet: en saga för små och stora barn om missbruk i familjen
Ulla Zetterlind, Peder Osterkamp, Ulla Zetterlind förlag 2013

Fler boktips på www.hemsidan.se för Spela roll: dusselparroll.se

Hur är det att växa upp
i en familj där någon

dricker för mycket alkohol?

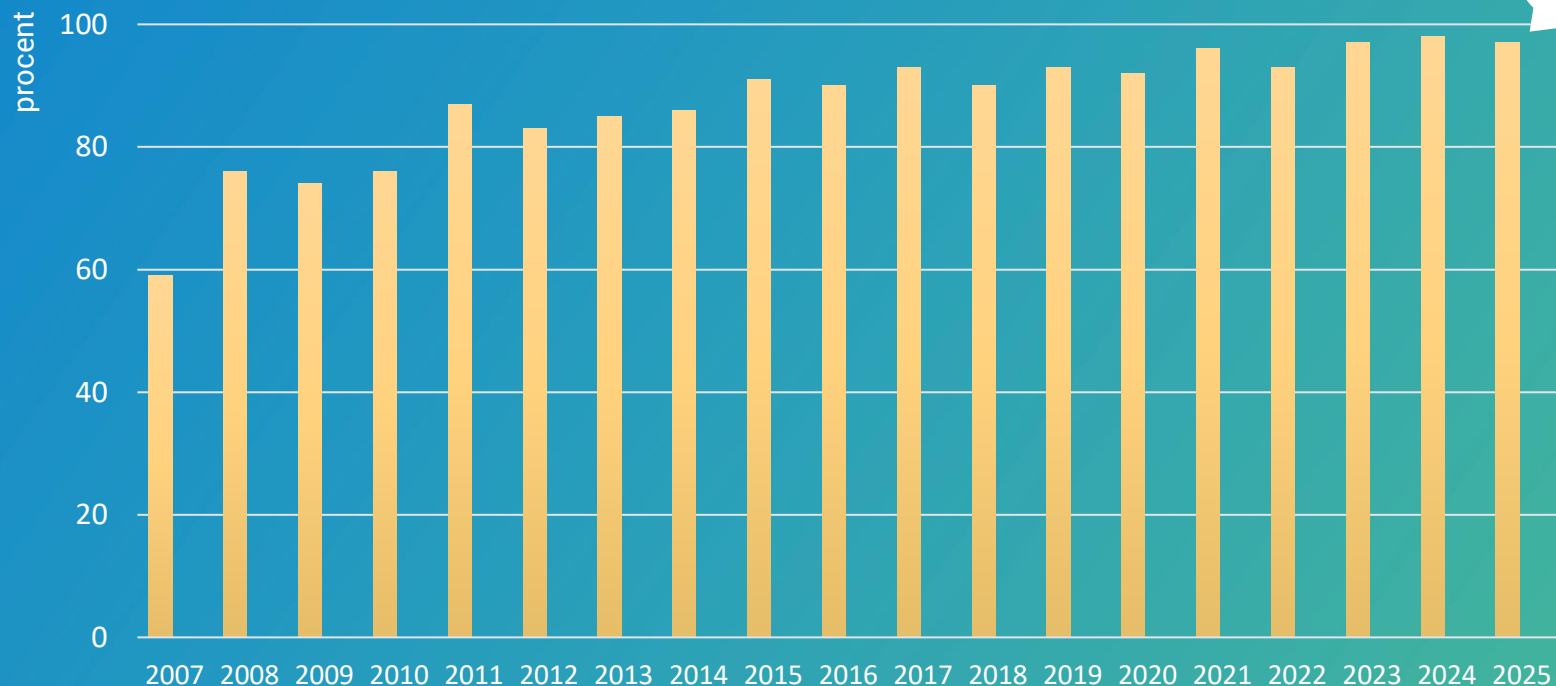
Hur drabbas barnen?

- Tar för stort ansvar hemma
- Försummelse
- Utsätts för fysiskt och psykiskt våld
- Känner stor ensamhet och skam
- Långsiktiga konsekvenser för skolresultat, psykiskt mående, risk för eget skadligt bruk, ätstörningar mm

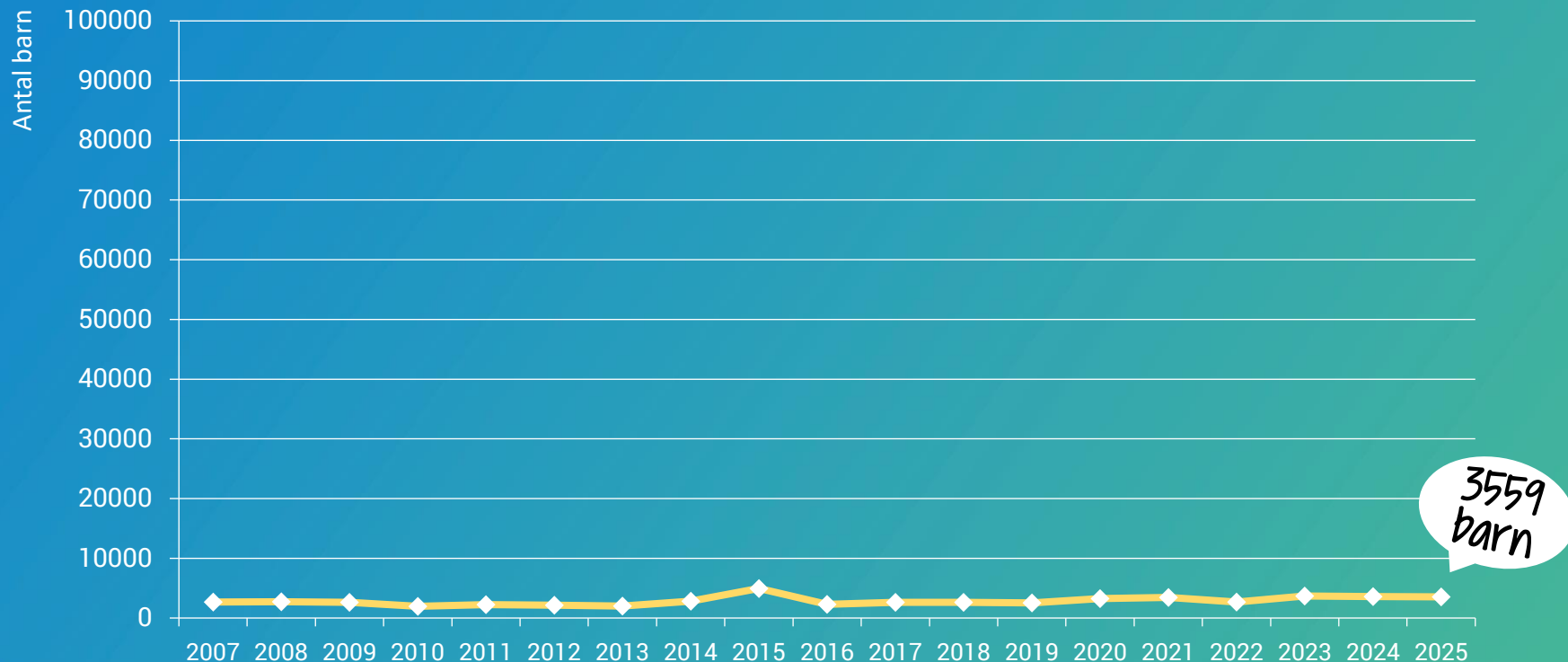
**Hur många
barn är drabbade?**

- **20 %** av barn i Sverige har under sin uppväxt haft minst en förälder med alkoholproblem (430 000 barn)
- **15 %** av barn i Sverige har påverkats negativt av en förälders drickande (320 000 barn)
- **3,5 %** har en förälder som har fått sjukhusvård eller avlidit på grund av alkoholproblematik (75 000 barn)

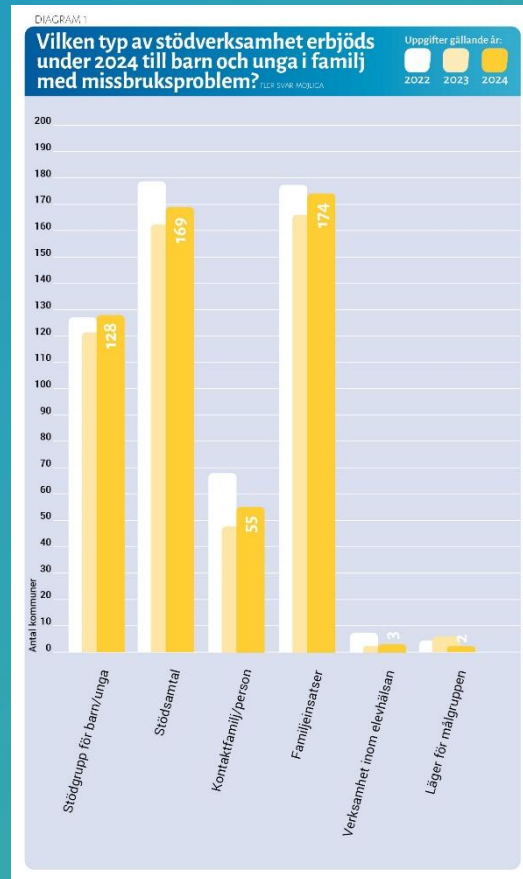
Hur många kommuner erbjuder stöd?

Antal barn som nås av kommunernas stöd?

Vilket stöd erbjuder kommunerna?

”Det händer något när man får höra att andra har varit med om något liknande.”

Oskar Palmbäck, Ersta Vändpunkten

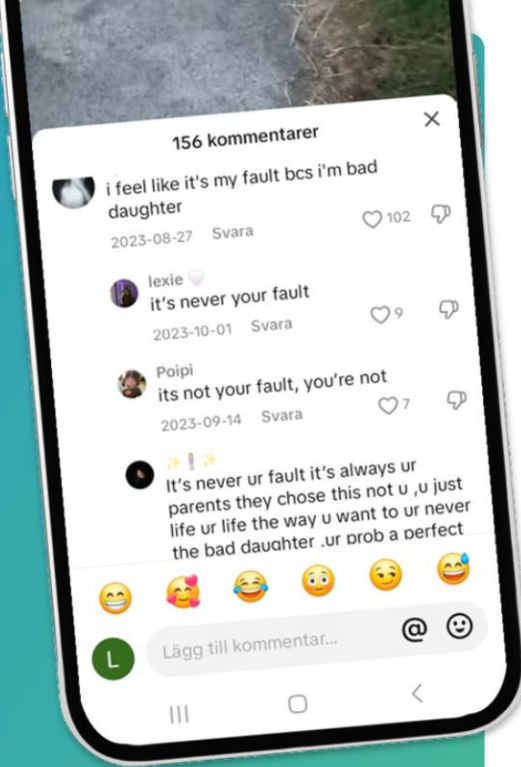
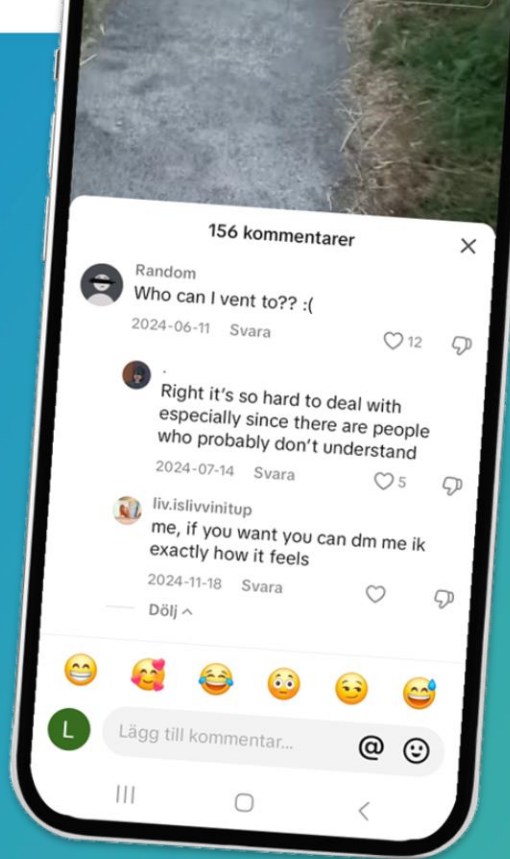

Metoden Jag och min familj leder till

- **Bättre relationer inom familjen**
- **Lägre eller ingen konsumtion**
- **Minskad ångest och depression**
- **Barnen känner sig tryggare**
- **Barnen upplever mindre skam**

Kommentars- fälten blir som en stödgrupp

Vad är viktigast för att förbättra verksamheten?

Child check

upptäcker anhöriga barn på akutmottagningar

- ✓ Våld i nära relation
- ✓ Missbruk
- ✓ Svår psykisk ohälsa
såsom suicidförsök

Metoden ger struktur och skapar trygghet

- Ställer frågan direkt
- Förenklad orosanmälan
- Bättre orosanmälningar

Fler barn
nås av stöd!

”Det är nästan häpnadsväckande hur lite information det finns som är riktad direkt till barn i olika åldrar.”

Ulrika Sjöberg, Malmö universitet

Tips för att stärka barnperspektivet i den digitala kommunikationen

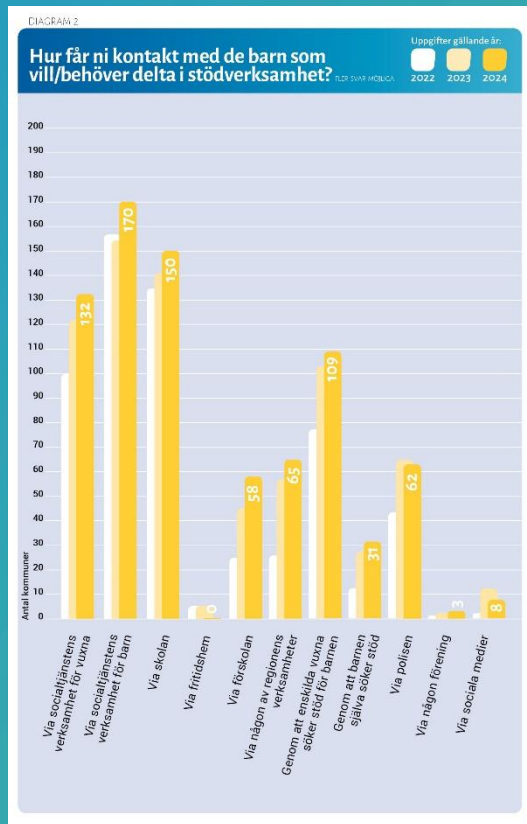
- **Börja i det lilla!**
- **Diskutera med kollegor**
- **Man behöver inte göra allt**
- **Bjud in barnen!**

Ny interaktiv portal för 8–12-åringar om att ha en vuxen med beroende och psykisk ohälsa

Klar
november 2025

Hur får kommunerna kontakt med barnen?

”Alla som möter vuxna
patienter ska fråga: Finns
det barn där du bor?”

Anna-Carin Hultgren, Beroendecentrum Stockholm

Nytt från Socialstyrelsen

**Att växa upp med alkohol
eller andra droger i familjen.**

**Kunskapsstöd om barns behov
och rätt till stöd när föräldrar har
ett skadligt bruk eller beroende.**

OM JUNIS

VI TYCKER

HÄNG MED I JUNIS!

STÖD OSS

GÄVOSHOP

**Vuxna som vet - en kunskapsportal om
barn i missbruksmiljö**

www.junis.se/vuxnasomvet

Barns delaktighet

– spelar det någon roll?

För dig som arbetar med barn och familjer

- **Delaktighet är en rättighet för barnet – aldrig en skyldighet**
- **Utforma mötet på sätt som gör det möjligt att vara delaktig**
- **Delaktighet byggs upp av många små handlingar i mötet**
- **Gör det på allvar!**

Ludde

**- en metod att prata
med barn om vuxna som
dricker för mycket**

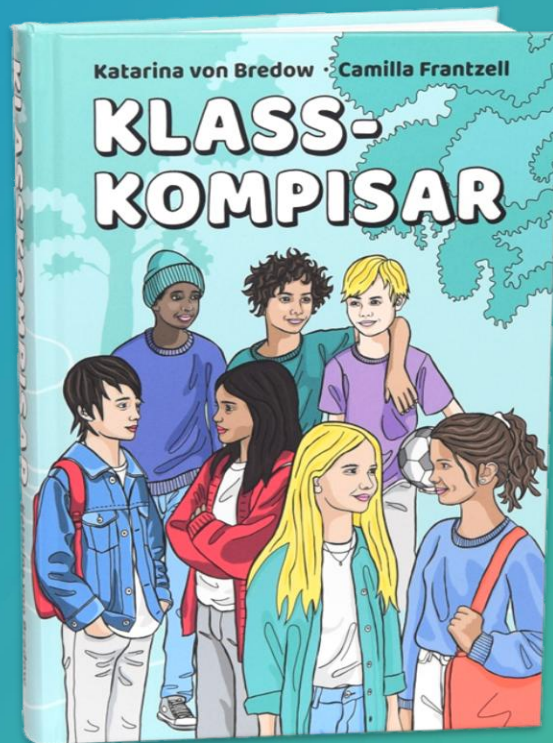
www.junise.se/ludde

Klasskompisar

- tretton noveller
- tjugotvå teman
- tusen känslor

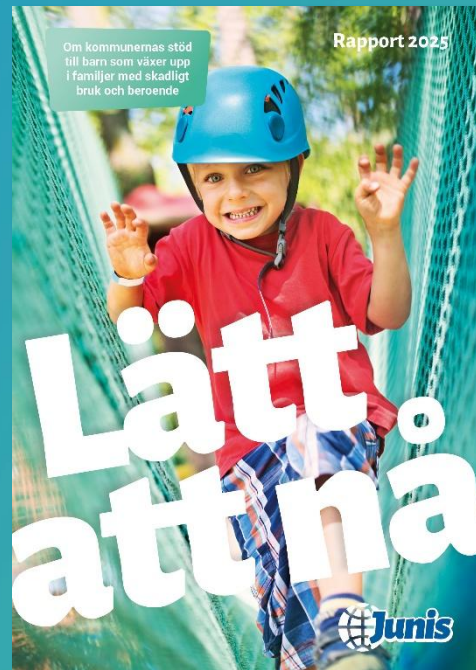
klasskompisar.se

Stödet måste vara lätt att nå

- **Alla kommuner ska erbjuda stödverksamhet
– och ta ansvar för att den når målgruppen!**
- **Samarbeta
– fler aktörer kan upptäcka fler barn!**
- **Lyssna på barnen
– det är ditt ansvar och deras rättighet!**
- **Mycket bra görs redan
– inspireras av andra!**

Beställ eller ladda
ner rapporten på
**[www.junis.se/
rapport](http://www.junis.se/rapport)**

Mona Örjes
mona@junis.se
0733-83 83 42